



Ksenija Zec

REDATELJICA I KOREOGRAFKINJA



"KAD SAM IZGUBILA SUPRUGA, OTKRILA SAM DA JE SAMOĆA NEPODNOŠLJIVO STANJE, PA OPET ŽIVIM S MAMOM"

Svaki čovjek ima životinju u sebi. Ali, i svaka životinja predstavlja neki stereotip u kojem se ogleda neko ljudsko biće. Kao mlada, bila sam glodavac, sigurno, živahna vjeverica! A sada prelazim u neki mačji svijet, kaže autorica plesnih i dramskih predstava

 MIRJANA DUGANDŽIJA

 IVANA GRGIĆ/CROPIX

E

uforija", točnije rečeno - čaplja, konj, bizon, ali i mali hrčak i vjeverica... uzvitlat će uskoro pozornicu Zagrebačkog kazališta mladih. Utjeloviti će ih glumci ZKM-a, a radi se, naravno, o predstavi "Euforija" i problemima koji tište našu generaciju Z uoči maturalne zabave, kada poput repa morskog psa zlokobno izrone potiskivani problemi: poneka djevojčica nema novca za haljinu, netko će morati zaplesati s roditeljem zlostavljačem, a nečije će pitanje rodnog identiteta obasjati svi lusteri plesne dvorane. Životinjskim koracima, poskakivanjima i preletima glumce Natašu Dangubić, Anđelu Ramljak, Rakana Rushaidata, Uga Koranija i druge upravo uvježbava Ksenija Zec, autorica "all family" projekta "Euforija", a premijera je 7. prosinca.

Ksenija Zec koreografkinja je, autorica plesnih i dramskih pred-

stava, suradnica za scenski pokret u brojnim dramskim predstavama i izvanredna profesorica na ADU, gdje predaje scenski pokret. Višegodišnja je suradnica Centra slijepih i slabovidnih "Novi život". Nedavno je izgubila supruga i otkrila je da je samoća za nju nepodnošljivo stanje, pa opet živi - s mamom. Otkad to nisam čula...

U koju se životinju najuspješnije i najrađe metamorfo... hm... "uvlačite"?

- Kao mlada bila sam glodavac, sigurno, živahna vjeverica! A sad prelazim u neki mačji svijet.

Morat ćete mi to objasniti...

- I ja i ekipa ZKM-a, koja je sa mnom prošla 'tehniku životinja', prije svega mislim na Rakana Rushaidata, kažemo da svaki čovjek ima životinju u sebi. Ali, i svaka životinja predstavlja neki stereotip u kojem se ogleda neko ljudsko biće. S godinama se to mijenja. Sad si više volim ugoditi, imati vremena za sebe, u miru, u vrtu, u čitanju, u finim trenucima s ljudima koje volim. A mačke su - ako maknemo onaj stereotip 'žene - mačke' koji se često i zloupotrebljava - baš takve.

Postavljate predstavu 'Eufo-

**rija*, vlastiti projekt, zašto?**

- Najiskrenije, ravnateljica Snježana Abramović Milković pozvala me da, nakon što sam 12 godina radila predstavu s tehnikom životinja u Trešnjoj, napravim jednu i za ZKM. Dapače! Jer ta tehnika mi je draga, mogu reći da sam je ja konstruirala. Recimo, kad na Akademiji napredujete iz docenta u sljedeće zvanje i morate donijeti neki inovativni sadržaj - meni je to bila tehnika životinja. Premda se ona, u nekim drugačijim oblicima, radi svugdje u svijetu. Primjerice, De Niro tvrdi da je lik Trivisa Bicklea radio 'iz raka'.

"Taksist"... the best of the best.

- S tim da ja tehniku životinja nisam prilagođavala filmu, nego kazalištu, uz pomoć moje glavne životne mentorice Ivice Boban. U inozemnim školama, poput one Leeja Strasberga, Stele Adler ili Royal Shakespeare Speech and Drama, uobičajeno je proučavati i koji je to ljudski stereotip koji mi upisujemo u životinju.

Recimo?

- Recimo, Laurence Olivier u Maratoncu lik je radio iz vuka, u kojeg mi upisujemo opasnost, krvoločnost... Glumci, naime, proučavaju životinju, pa je, mi kažemo,

'progutaju', posvoje, uzmu njezine karakteristike koje smo im, zapravo, mi dali... Na primjer, znate scenu u kojoj De Niro stoji pokraj agenta FBI-ja...

Mislim da nema scene u "Taksistu" koju ne znam.

- U toj se sceni De Niro stalno miče lijevo-desno, bočno, od agenta i k njemu, baš kao rak. Ja sam u prilagodavanju pokreta sceni, dakle, ne kopiji životinje, nastojala da već u posturi tijela bude jasno da je netko glodavac, netko kopitar, mačka, lav...

Predstava je namijenjena mladima, 16-godišnjacima, recimo, i obiteljima. O čemu se radi?

- Saša Božić, moj dramaturg u predstavi, i ja ljetos smo se sastajali i dugo smišljali što ćemo, jer danas mladi imaju užasno puno definiranih problema. Mislim da je svaka generacija ista u smislu da u sazrijevanju prolazi neko 'trenje' između očekivanja i

stvarnosti, s roditeljima, želje za slobodom i autoriteta... Danas su te stvari javne, mi smo skrivali naše traume. Nekad niste mogli čuti 'moja mama je alkoholičarka', oni danas govore o svemu...

"Euforija" je i jako popularna Netflixova serija...

- Ali da ne bi netko pomislio da smo radili po seriji...! Euforija znači bujnost - bujnost pozitivnih osjećaja. Meni je ta riječ 'bujnost' predivna, ali mladima možda i nije. A 'euforija' je i privlačna i točna. Uglavnom, ne bavimo se problematskim kazalištem, inače ne bismo radili tehniku životinja. Ta tehnika baš zahtijeva da se tema pojednostavi, da glumci svjedoče, da 'jesu', ali ne progovaraju o tome jako puno.

Progovaraju li uopće u predstavi?

- Progovaraju, ali ne idu u dubinu traume. I tako smo razgovarajući Saša i ja shvatili da je maturna večera trenutak u kojem su svi uzbuđeni, euforični... Ali sad je pitanje je li među njima i djevojka koja nema novca za haljinu ili netko tko ima roditelje koji su na korak do zlostavljača, neki imaju neizrečeni rodni problem... Puno je djece doslovno isfrustrirano jer će doći, i s njima plesati, i roditelji!

Kako ste glumcima odredili životinje?

- Dva i pol tjedna smo to istraživali, nije svatko za svaku životinju. Recimo, Nataša Dangubić počela je kao ptica, zatim je prešla u žirafu, da bi ulogu napravila kao koza. Mia Biondić je hrčica i vjeverica, ostala je u spektru glodavaca jer joj je to jako dobro pasalo uz temu koju je htjela obraditi. Rakan igra piceka i konja, Ugo Korani je jedna vrsta bizona, ogromnog kopitara, i krtica. Imaju svi po dvije-tri životinje...

Sigurno dobro čitate body language u svakodnevnom životu. Time se puno bave komunikolozi, ali čini mi se vrlo suženim i nemaštovitim aparatom. Što biste vi rekli, što naša tijela sad govore?

- Prvo, mislim da smo sad opuštenije. Kad smo počele, nismo bile, ni ja ni vi, skroz opuštenije. Ja sam završila probu, mozak mi je vrvio onim što je na njoj bilo, vi ste došli izvana, a svaka promjena sredine nosi svoje probleme. Ali sad smo zauzele, posvojile ovaj prostor. Mene zanimaju teatar autentičnosti i teatar senzoričke, što znači - dovoljno je da na probi dvoje ljudi izade iz prostorije, dinamika se mijenja. Komunikolozi, primjerice, kažu da su prekrizene ruke na prsima znak odbijanja, a ja mislim da mišićnom sustavu i kostima ponekad baš paše da se na taj način odmire. Body language operira s desetak jednostavnih konstatacija, ali - bogatstvo je negdje drugdje.

Koja sam ja životinja? Stvarno, nema problema ako sam štakorica, ili gadna zmijurina, ili svraka...

- Anđela je napravila predivnu čaplju...

Anđela Ramljak može što hoće, kad je prekrasna.

- Za vas, ne bih se mogla odlučiti između neke ptice, nekog fla-

minga, iako niste visoki rastom, ali ni ne zanima nas doslovnost. Dakle, nešto između ptice i zmije. Jer je zmija promatračica, a vi imate taj jaki fokus na sugovornika.

Moram. A naši političari? Milanović, Plenković, Jadranka Kosor?

- Ne razmišljam o njima na taj način jer su to ljudi koji već imaju izvježban javni nastup, daleko od autentičnosti. Drugo bi bilo vidjeti ih na ulici, mučene vlastitim brigama, kad zabore na 'pozu'.

Vi, ponekad, onako malo izmanipulirate pokretima?

- Možda ne baš to, ali u nekim situacijama koje mi nisu ugodne - recimo, kad sam bila prodekanica za nastavu na ADU, na nekim sam dugim sastancima znala posložiti tijelo na način da se štitim. Mogu držati svijest o tome da postavljam granicu između sebe i sugovornika. Ako je sugovornik jako prodoran, znam se potpuno pogubiti, fizički, onda se ponovo moram pribitati da se vratim u tu svoju sigurnu zonu. To znači ispravljena kralježnica, nisu prekrizane noge, nisu prekrizane ni ruke i najčešće su na stolu. Zapravo, mislim da se ja štitim i opuštam samo kroz kralježnicu. Komunikolozi kažu - kad se štitiš, prekriziš noge. Ja ih prekrizim kad mi je ugodno.

U predstavama "I je i nije" i "Zagrljajima" bavite se samoćom, na što vas je navela iznenadna smrt supruga. Je li to pomoglo smanjiti traumu?

- Tu sam shvatila da je meni samoća nešto strašno, grozno, neizdrživo. Samoću sam nekako valjda izrekla u te dvije predstave, ali još uvijek ne znam što bih s njom. Trudim se naći taj moment u kojem bih trebala uživati u sebi, idem i dalje na terapije...

Psihoterapije?

- Ne... išla sam u početku, a sad idem na holističke, koje uključuju i tijelo i meditacije. Kod psihoterapije mi je problem što bih trebala nešto spoznati, razriješiti na mentalnom planu, a ja sam jako tjelesna. Meni to na čas pomogne, ali me brzo dovede pred zid. Sadašnja terapija mi pomaže, ali daleko sam od toga da prihvatim samoću kao stil života.

Vi se "vježbate" za samoću, a možda za pet mjeseci više nećete biti sami.

- Nisam ta koja bih bila s nekim samo da ne bude sama. Moram se zaljubiti...

Kroz pokret izade puno onoga što inače jako skrivamo.

- Da. Jedno sam ljetno radila scenski pokret u predstavi u Dubrovniku i ujutro pila kavu sa Stevanom Dedijerom. Pitao me što radim kao scenski pokret, rekla sam mu da pravim situaciju u kojoj tijelo ne laže. A on je rekao: 'Vidiš, to je zanimljivo, time se bave stručnjaci u CIA-inoj školi špijunaže. Jer špijun, iako je savladao 'priču', nije savladao svoje lice i tijelo. Lako biva razotkriven, vidi

se da nije onaj za kojeg se predstavlja'.

Kad predstava za vas postaje savršena, odnosno kad je gotova?

- Uvijek tijekom tjedna premijere, kad je glumci 'uzmu' i više nije 'moja'. Onda se ja bavim možda svjetlom, ili... Zastrašujuće mi je da dan prije premijere još nešto mijenjam. Mogu promijeniti glumci, ali ne ja! To redateljima može biti bolno jer ih glumac više ne treba... barem je meni.

Čega vas je najviše strah na pozornici?

- Strah me je da ljudi s kojima radim budu nezadovoljni, da se ne razumijemo. Što ne znači da ćemo jedni drugima podilaziti i svi će biti braća... Inače, nemam straha. Naravno da smo svi ambiciozni, želimo da svaka predstava uspije, iako imam pravo i na neuspjeh.

S pokojnim Dragom Krčom predavali ste početkom devedesetih na Akademiji u Osijeku, studenti su vam bili Kreso Mikić, Saša Anočić, Nela Kocsis, Sandra Lončarić...

- To se tada zvalo Dislocirani studij glume u Osijeku. Bila je 1992. i ja sam se zaljubila u mog muža, u Osijeku. Jedan dan me nazvala Ilica Boban, koju nisam vidjela nekoliko godina, i rekla: 'Čula sam da si se ti zaljubila u Osijeku. E, onda bi ti bilo idealno...'. Uglavnom, uskoro sam bila u Osijeku, gdje su predavali, sad pokojni, Lonza, Krča, Munić, Ružica Lorković - ajme, svi su pokojni - pa Vlasta Ramljak... Kako ja ne dolazim s ADU, nego 'iz plesa', Krču smatram svojim glumačkim mentorom. Dolazio je na sve moje satove, a onda bismo otišli na ručak. On me educirao metodama 20. stoljeća, od Grotovskog do Eugenjia Barbe nadalje... Iz onoga što je vidio da sam na satu radila.

me, svi su pokojni - pa Vlasta Ramljak... Kako ja ne dolazim s ADU, nego 'iz plesa', Krču smatram svojim glumačkim mentorom. Dolazio je na sve moje satove, a onda bismo otišli na ručak. On me educirao metodama 20. stoljeća, od Grotovskog do Eugenjia Barbe nadalje... Iz onoga što je vidio da sam na satu radila.

Restaurirate namještaj?

- Kak' znate?! Kao klinka sam se zafrkavala da ću biti stolarica, danas mi to odmori mozak. Ne, ne znam napraviti nešto najkompliciranije, kao 'šlak', ali znam neki stari komad dobro izbrusiti, odrediti boju, neki ukras... I kako sad živim s mamom, jer ne mogu biti sama, a uvijek smo se dobro kuzile, adaptirale smo dio kuće u naš zajednički novi stan. Budući da sam uvijek na tavanu skupljala taj stari namještaj, bilo mi je super da ga kombiniram s današnjim, modernim. Uredila sam dva ormara, jednu komodu, dva noćna ormarića, pa neće više biti noćni, nego će stajati u blagovaonici. Sad me čeka jedna stara dubrovačka komoda i... bome... šest stolica. I još svašta.

Može li naša generacija uopće razumjeti generaciju Z?

- Razmišljam o tome dosta. Ne, ki dan mi je studentica plesa rekla: 'Vama je sve bilo poznato, znali ste što je rat, što su društvene promjene... Jeste li brinuli što su klimatske promjene? Ne. A mi s 20 godina doista ne znamo što nas čeka s 50'. Nama je planet Zemlja bio dom, njima se taj dom tresao. ✓

"KAO KLINKA, ZAFRKAVALA SAM SE DA ĆU BITI STOLARICA, DANAS MI TO ODMORI MOZAK"